

РОЗДІЛ 1
ТЕХНОЛОГІЇ ДЕРЕВООБРОБКИ

УДК 331.41/.48:504.06

**БЕЗПЕЧНІСТЬ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ
В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ**

Сторожук В.М., канд. техн. наук, доц. каф. БЖД
Ференц О.Б., канд. техн. наук, доц. каф. ТЛС і ДБВ
(Національний лісотехнічний університет України, м. Львів)

Наведено аналіз підходів щодо забезпечення належного рівня безпечності деревообробних підприємств у разі співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами. Встановлено відповідність вимог вітчизняного законодавства щодо забезпечення безпечності деревообробного підприємства сучасним світовим тенденціям.

Постановка проблеми. Перешкодою у налагодженні плідної співпраці між вітчизняними деревообробними підприємствами та їх закордонними партнерами нерідко постає невідповідність підходів у вирішенні питань безпечності промислових підприємств¹ – охорони праці, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Передумови співпраці вітчизняних деревообробних підприємств з іноземними ґрунтуються на дотриманні основних принципів щодо забезпечення прав людини, які визначені у «Загальній декларації прав людини» (ООН, 1948 р.) [2], оскільки їх діяльність має вплив на питання, пов'язані із правами людини, зокрема щодо умов праці і життя людей. Переважно – це дотримання мінімальних вимог в наступних галузях: навколишнє середовище, соціальне забезпечення і умови праці.

Дані вимоги базуються на восьми основних Конвенціях, визначених у Декларації Міжнародної організації праці «Основні принципи та права у світі праці» (червень, 1998 р.) [3], на Декларації Ріо-де-Жанейро «Про сталий Розвиток (1992 р.) [4], на міжнародних нормах соціальної відповідальності бізнесу (зокрема, стандарт SA 8000 [5]), а також на вітчизняних нормативних документах щодо впровадження систем безпечності підприємства, розроблених на базі міжнародних (наприклад ДСТУ OHSAS 18001:2010 [6], ДСТУ ISO 14001:2004 [7] тощо).

¹ Безпечність промислового підприємства – властивість підприємства (об'єкта) за нормальної експлуатації та в разі аварії обмежувати вплив джерел небезпеки на персонал, населення та навколишнє середовище встановленими межами (ДСТУ 2156-93) [1].

Метою статті є встановлення спільних підходів до забезпечення безпечності деревообробних підприємств зі сторони вітчизняних підприємств та їх закордонних партнерів.

Матеріали і результати дослідження. Належні умови праці, порядок і чистота на деревообробному підприємстві, мінімізація впливу на навколишнє природне середовище є необхідними передумовами для забезпечення належної якості виробів та екологічно безпечної виробничої діяльності.

Для виявлення відмінностей у питаннях забезпечення безпечності деревообробних підприємств застосуємо порівняльний аналіз «Мінімальних вимог щодо умов навколишнього середовища, соціальних, робочих умов та товарообігу деревини при закупівлі товарів домашнього вжитку» компанії ІКЕА, які викладені у ІWAY Standard [8], та вимог вітчизняних нормативно-правових актів з питань охорони праці (в тому числі «Правил охорони праці в деревообробній промисловості» [9]), пожежної безпеки та охорони навколишнього середовища.

Основними питаннями, за якими здійснюється аналіз є:

- загальні вимоги безпечності деревообробних підприємств та відповідна законодавча база;
- техніка безпеки, виробнича санітарія та гігієна праці;
- пожежна безпека;
- навколишнє природне середовище;
- поводження з хімічними речовинами;
- поводження з відходами підприємства.

ІWAY стандарт передбачає наявність на деревообробному підприємстві осіб, які нести будуть визначену відповідальність та матимуть права для забезпечення виконання законодавчих вимог щодо навколишнього середовища, соціальних та виробничих умов. При цьому вони повинні мати необхідну компетентність та знання у питаннях, що стосуються сфери їх відповідальності та виду діяльності. Вітчизняним законодавством передбачено створення служби охорони праці підприємства; Державним класифікатором професій України ДК003:2010 [10] та Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників [11], передбачено наявність посад інженерів з охорони праці, пожежної безпеки та охорони навколишнього середовища, в компетенцію яких входить вирішення вище зазначених питань.

Відповідно до вітчизняного законодавства і вимог іноземних партнерів українських деревообробних підприємств необхідна наявність державної реєстрації (ліцензії на ведення виробничої діяльності), забезпечення відповідності вимогам охорони праці та екологічної безпеки тощо. Підприємство повинне бути класифіковане компетентними органами щодо рівня впливу на навколишнє середовище і визначено ступінь ризику на виробництві щодо безпеки праці, а також ідентифіковане щодо приналежності до об'єктів підвищеної небезпеки, чи потенційно небезпечних об'єктів.

Для оцінки стану охорони праці, впливу на навколишнє середовище, забезпечення соціальних гарантій працівників крім перевірок відповідними

державними органами, які здійснюють нагляд за охороною праці, пожежною безпекою та впливом на навколишнє середовище, передбачається аудит деревообробного підприємства фахівцями компанії-партнера щодо відповідності умов праці, техногенної безпеки та екологічного впливу як вітчизняному законодавству, так і міжнародним вимогам.

Підприємства-партнери повинні забезпечити дотримання відповідних законів та норм, що стосуються емісії поллютантів, характерних для конкретного деревообробного підприємства:

- шумового забруднення;
- викидів в атмосферне повітря;
- викидів у ґрунти;
- скидів у водні ресурси;

і у разі необхідності – отримати відповідні дозволи та забезпечити виконання умов цих дозволів.

Відповідно до IWAY стандарту на деревообробному підприємстві повинен бути перелік хімічних речовин (хімічні субстанції та продукти: клеї, лакофарбові матеріали, затверджувачі, паливно-мастильні матеріали тощо), які використовуються на виробництві та у сфері його обслуговування, а також дійсні атестати (паспорти) безпеки MSDS² для цих речовин.

На підприємстві повинна бути розроблена та затверджена процедура постачання, зберігання хімікалій, поводження з ними, а також їх утилізації.

На підприємстві повинен бути перелік шкідливих і нешкідливих відходів із зазначенням їх типу та річного обсягу утворення, процедура зберігання та поводження з ними.

Підприємство повинно заключати договори з підрядниками для транспортування, зберігання, та остаточної утилізації небезпечних відходів, причому підрядники повинні мати відповідні ліцензії згідно чинного законодавства.

Враховуючи підвищений рівень пожежної небезпеки деревообробного підприємства на ньому повинна бути забезпечена відповідність усім законам та нормам з пожежної безпеки, адекватна кількість працівників, навчених використовувати вогнегасне спорядження у кожному цеху та у всіх змінах.

У приміщеннях підприємства має бути:

- необхідна кількість засобів пожежогасіння з забезпеченням легкого доступу до нього та його ідентифікації;
- евакуаційні виходи (мінімум два з приміщень, площею більше 100 кв. м., і з кількістю працівників, не менше 6);
- автоматична, з автономним режимом роботи, сигналізація з можливістю ручного приводу;
- плани евакуації та зазначені місця збору працівників.

Періодично, не рідше 1 разу на рік необхідно проводити тренування з евакуації і гасіння умовних пожеж.

² Паспорт безпечності хімічної продукції (англ. *material safety data sheet, MSDS*).

Підприємство зобов'язане вести облік усіх інцидентів, які не лише призвели, а й могли призвести до нещасних випадків.

Перед початком роботи працівників з ними необхідно проводити навчання з охорони праці, пожежної безпеки та періодичні інструктажі, які обов'язково реєструються.

На обладнанні мають бути передбачені необхідні пристрої безпеки, органи керування та екстреного вимкнення з відповідним кольоровим оформленням і нанесеними умовними позначеннями та написами зрозумілою мовою.

Підприємство-партнер повинно забезпечити чітке і видиме розміщення інструкцій з охорони праці та пожежної безпеки, а також попереджувальних знаків у визначених місцях виробничих приміщень. Підприємство відповідає за те, щоб всі працівники діяли згідно інструкцій та попереджувальних знаків; повинно забезпечити працівників, які працюють у шкідливих чи потенційно ризикованих робочих сферах, належними засобами особистої безпеки – засобами індивідуального захисту, спецодягом, спецвзуттям тощо.

На кожному поверсі будівель та у кожному цеху деревообробного підприємства повинні бути аптечки першої медичної допомоги, а також повинен бути хоча б один підготовлений працівник для надання долікарської допомоги на кожну зміну.

Підприємство повинне виконувати вимоги відповідних чинних законів та нормативно-правових актів, що стосуються:

- якості повітря у виробничих приміщеннях – чистоти та газового вмісту, температури, відносної вологості та швидкості переміщення повітря;
- рівнів шуму, вібрації, виробничих випромінювань;
- рівня освітлення робочих поверхонь, проходів-проїздів тощо з наступним проведенням необхідних замірів.

Працівники повинні бути забезпечені чистою питною водою та відповідною кількістю умивальних кімнат і туалетів з належно організованим доглядом за ними.

Робочий час не повинен перевищувати ліміту, визначеного законодавством. Крім цього, працівники протягом робочого дня повинні мати час на прийняття їжі та встановлені перерви.

Згідно «Конвенції про права дитини» (ООН, 1989 р.) [11], національного та міжнародного законодавства, стандартів, розпоряджень, що чинні на території держави, де ведеться виробництво, підприємство повинне вживати відповідні заходи щодо невикористання праці дітей.

Відповідно до IWAY стандарту деревообробне підприємство не повинно використовувати систему публічного попередження (покарання) працівників за їх неправильну поведінку чи погані показники у роботі. Винесення догани через порушення правил чи невиконання обов'язків або погану поведінку має бути особистою справою роботодавця та працівника. В свою чергу працівник повинен мати право оскаржити покаральні впливи щодо нього (зауваження, дисциплінарні покарання, звільнення з роботи), які повинні бути задокументовані.

На підприємстві повинен бути створений комітет (комісія) з питань охорони здоров'я та безпеки праці з метою заохочення працівників до поліпшення умов праці на підприємстві та нагляду за виконанням відповідних вимог. За вітчизняним законодавством на підприємстві створюється комісія підприємства з питань охорони праці, яка вирішує наведене коло питань.

Висновки. Як свідчить вище наведена порівняльна характеристика, вимоги вітчизняного законодавства з охорони праці, пожежної та техногенної безпеки, захисту довкілля цілком відповідають світовим тенденціям щодо забезпечення належних умов праці, соціального захисту працівників та охорони навколишнього природного середовища.

Погодження діяльності деревообробного підприємства у сфері охорони праці та охорони навколишнього середовища з вимогами іноземних партнерів не потребує якихось особливих підходів, зважаючи навіть на локальні нормативні акти та вимоги закордонних партнерів, оскільки вітчизняне законодавство, в тому числі в галузі деревооброблення, передбачає дотримання вимог належного рівня забезпечення безпечності промислових підприємств.

Список літератури

1. Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення [Електронний ресурс]: ДСТУ 2156-93. – [Чинний від 1995-01-01] – Режим доступу до ресурсу: <http://document.ua/bezpechnist-promislovih-pidpriemstv.-termini-ta-viznachennja-nor3429.html>.
2. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]: ООН. Декларація. Міжнародний документ від 10.12.1948 р. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Декларація МОП основних принципів та прав у світі праці [Електронний ресурс]: Міжнародна організація праці. Декларація. Міжнародний документ від 18.06.1998 р. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_260.
4. The Earth Summit. The United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) [Текст] / Introd. and commentary by Stanley P. Johnson. – London: Graham and Trotman, 1992. – 532 p.
5. Соціальна відповідальність [Електронний ресурс]: Міжнародний стандарт SA 8000 – [Чинний від 2007-01-10]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0015697-07>.
6. Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги [Електронний ресурс]: (OHSAS 18001:2007, IDT) ДСТУ OHSAS 18001:2010. – [На заміну ДСТУ-П OHSAS 18001:2006; чинний від 2010-12-27]. – Режим доступу до ресурсу: <http://document.ua/sistemi-upravlinnja-gigienoyu-ta-bezpekoju-praci.-vimogi-ohs-nor24609.html>.
7. Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосовування [Текст]: (ISO 14001:2004, IDT): ДСТУ ISO 14001:2004. – [На заміну ДСТУ ISO 14001-97; чинний від 2006-05-15]. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – VI, 20 с.: табл.; 29 см. – (Національний стандарт України).

8. Standard Minimum Requirements for Environment and Social & Working Conditions and turnover of wood when Purchasing Products, Materials and Services [Електронний ресурс]: ІКЕА. IWAY Standard. – [Чинний від 2012-12-01]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ikea.com/ms/en_AU/media/pdf/sustainability/7c_IWAY_Standard_5_1.pdf.
9. Правила охорони праці в деревообробній промисловості [Електронний ресурс]: НПАОП 20.0-1.02-05. – [На заміну НАОП 3.0.00-1.01-85; чинний від 2005-01-31]. – Режим доступу <http://document.ua/pravila-ohoroni-praci-v-derevoobrobnoi-promislovosti-nor3277.html>.
10. Класифікатор професій. Національний класифікатор [Електронний ресурс]: ДК 003:2010. – [На заміну ДК 003:2005; чинний від 2010-11-01]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dk003.com/>.
11. Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності [Електронний ресурс]: Випуск 1 Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. – [Чинний від 2004-12-29 (із змінами: наказ Мінсоцполітики України від 25.09.2013 р. №621)]. – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN11827.html.
12. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс]: ООН. Конвенція. Міжнародний документ від 20.11.1989 р. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

Аннотація

БЕЗОПАСНОСТЬ ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В КОНТЕКСТЕ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Сторожук В.М., Ференц О.Б.

Приведен анализ подходов по обеспечению надлежащего уровня безопасности деревообрабатывающих предприятий в случае сотрудничества отечественных предприятий с зарубежными партнерами. Установлено соответствие требованиям отечественного законодательства по обеспечению безопасности деревообрабатывающего предприятия современным мировым тенденциям.

Abstract

SAFETY OF WOODWORKING ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL COOPERATION

Storozhuk V.M., Ferents O.B.

The analysis of approaches to ensure the appropriate level of safety of the woodworking enterprises in the event of cooperation between domestic enterprises and

foreign partners. It's established compliance of requirements of national legislation in relation to ensure the safety of woodworking enterprise to modern world trends.

Рецензент: д.т.н., професор Маєвський В.О.